

Ευάγγελος Βενιζέλος

Η σχέση δημοκρατίας, κράτους δικαίου και ασφάλειας ως πρόβλημα κυριαρχίας και άρα πολιτικής-Το παράδειγμα της ολυμπιακής ασφάλειας

Α. Το θεωρητικό πλαίσιο

1. Το πεδίο επί του οποίου διαρθρώνεται η σχέση δημοκρατίας, κράτους δικαίου (δηλαδή της ελευθερίας με την έννοια της κατοχύρωσης και του σεβασμού των ατομικών, ομαδικών, και πολιτικών δικαιωμάτων) και της ασφάλειας δεν είναι άλλο από το πεδίο της κυριαρχίας¹. Ανεξάρτητα από τις διαρκείς αμφισβητήσεις της έννοιας της κυριαρχίας που οξύνονται μετά την κατάρρευση του μεταπολεμικού διπολικού συστήματος οργάνωσης της διεθνούς κοινωνίας και την είσοδο στην εποχή των «ασύμμετρων απειλών», η έννοια αυτή ταυτίζεται με το ίδιο το πεδίο της πολιτικής και μάλιστα με το πλήρες εύρος της πολιτικής τόσο της εσωτερικής όσο και της διεθνούς.

¹ Τελείως ενδεικτικά βλ. Π. ΔΑΓΤΟΓΛΟΥ, *Περί Κυριαρχίας*, β' έκδοση αναθεωρημένη, Α. Σάκκουλας, 1982, σελ.15 επ., 49 επ. και Ε. ΡΟΥΚΟΥΝΑ, *Διεθνές Δίκαιο II*, Α. Σάκκουλας, 1982, σελ. 14 επ., 51 επ. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει η ανάλυση του STEPHEN KRASNER, *Sovereignty-Organized Hypocrisy*, Princeton University Press, 1999, ιδίως σελ. 9 επ., 63 επ., 68 επ., 183 επ.

Θα μπορούσαμε βέβαια να πούμε ότι το κοινό πεδίο της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και της ασφάλειας είναι το κράτος, ως οντότητα και ως μείζων θεσμική, κοινωνική, πολιτική και οικονομική σχέση, που πυκνώνει και συγκεφαλαιώνει ένα μεγάλο πλήθος επιμέρους σχέσεων. Η εστίαση όμως στην έννοια του κράτους νομίζω ότι θα περιόριζε την οπτική μας γωνία, καθώς οι διεθνείς και οι «ιδιωτικές» διαστάσεις του ζητήματος που μας απασχολεί είναι καθοριστικής σημασίας.

Προτιμώ συνεπώς ως έννοια που περιγράφει το πεδίο του προβλήματός μας την κλασική έννοια της κυριαρχίας, που, παρά τον εγγενή και εντεινόμενο σχετικισμό της, έχει το προσόν να διακλαδώνεται με βάση την παραδοσιακή τυπολογία σε «εσωτερική» και σε «εξωτερική» κυριαρχία². Η πρώτη όψη μας οδηγεί άλλωστε στον ίδιο τον πυρήνα της λαϊκής κυριαρχίας, δηλαδή της δημοκρατίας, των πολιτικών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων ομαδικής δράσης και των ατομικών δικαιωμάτων. Η δε δεύτερη όψη μας οδηγεί στον ίδιο τον πυρήνα του συστήματος οργάνωσης και λειτουργίας της διεθνούς κοινωνίας, μία από τις βασικές οντότητες της οποίας είναι, ούτως ή άλλως, το κράτος.

Η κυριαρχία ως εισαγωγική έννοια μας επιτρέπει επίσης να θέσουμε και όλο το εύρος της έννοιας της ασφάλειας. Η διάσταση της εσωτερικής και η διάσταση της εξωτερικής ασφάλειας συνδέονται, άλλωστε, μεταξύ τους ολοένα και

περισσότερο, καθώς εξωτερικά ζητήματα και άρα εξωτερικές απειλές εσωτερικεύονται, ενώ εσωτερικά πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά, εθνικά και εθνοτικά, γλωσσικά, φυλετικά και πολιτιστικά ζητήματα διαρκώς διεθνοποιούνται και εξωτερικεύονται.

Στην ίδια άλλωστε τη γενεαλογία των βασικών εννοιών τόσο του εσωτερικού όσο και του διεθνούς δημοσίου δικαίου, η κυριαρχία μπορούμε να πούμε ότι σε μεγάλο βαθμό συμπίπτει με την εγγύηση της εσωτερικής και της εξωτερικής ασφάλειας, δηλαδή με τον πραγματικό και εντέλει νομικό έλεγχο της άσκησης ή της απειλής άσκησης βίας σε κάθε πιθανό πεδίο και σε κάθε δυνατό βαθμό έντασης³: Από την προστασία της ζωής κάθε ατόμου που βρίσκεται στην επικράτεια και τη δικαιοδοσία του κράτους, μέχρι την προστασία των συνόρων και της εδαφικής ακεραιότητας κάθε κράτους. Και από την εφαρμογή των ρυθμίσεων και των ρητρών του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ, μέχρι τη σύσταση και τη λειτουργία διεθνών ποινικών δικαστηρίων για την εκδίκαση εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας.

Η έννοια της «κοινωνίας της διακινδύνευσης»⁴, έννοια

3 Βλ. ενδεικτικά από την πρόσφατη βιβλιογραφία Κ. ΜΑΥΡΙΑ, Συνταγματικό Δίκαιο, τρίτη έκδοση, Α. Σάκκουλας, 2004, σελ. 49 επ. Επίσης Ε. ΡΟΥΚΟΥΝΑ, ο.π. (υποσ. 1)

4 Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν γύρω από τα ζητήματα αυτά οι αναλύσεις της ΣΑΣΚΙΑ ΣΑΣΕΝ, Χωρίς έλεγχο;- Η εθνική κυριαρχία, η μετανάστευση και η ιδιότητα του πολίτη στην εποχή της Παγκοσμιοποίησης, Μεταίχμιο, 2001 (= SASKIA SASSEN, Loosing control? Sovereignty in an age of Globalization), Columbia University Press, 1996), ιδίως σελ. 39 επ., 93 επ., 125 επ. και της SUSAN STRANGE, Η υποχώρηση του κράτους- Η διάχυση της εξουσίας στην Παγκόσμια Οικονομία, Παπαζήσης, 2004 (= The Retreat of the State-The diffusion of Power in the World Economy, Cambridge University Press, 1999), ιδίως σελ. 17 επ., 19 επ., 41 επ., 67 επ., 129 επ., 169 επ.

μετανεωτερικού χαρακτήρα, δεν θέτει προφανώς σε αμφιβολία το βασικό αυτό πεδίο επί του οποίου εμφανίζονται και εξελίσσονται τα φαινόμενα της ελευθερίας και της ασφάλειας. Πάντως κανένα από τα φαινόμενα αυτά δεν εξελίσσεται στο πεδίο της κοινωνίας των πολιτών, εθνικού ή και διεθνούς επιπέδου.

Από την άποψη αυτή η «κοινωνία της διακινδύνευσης» οδηγεί σε ένα «κράτος διαχείρισης κινδύνων», δηλαδή σε ένα «κράτος διαχείρισης κρίσεων», μικρών ή μεγάλων, και σε ένα διεθνές σύστημα-άτυπο αλλά συχνά και νομικά οργανωμένο- επίσης διαχείρισης κινδύνων και άρα κρίσεων.

2. Το **Σύνταγμα** περιέχει τις θεμελιώδεις κανονιστικές σταθμίσεις μεταξύ δημοκρατίας, κράτους δικαίου και ασφάλειας στο πεδίο του εθνικού κράτους. Σε κάθε συνταγματικό κράτος συγκροτείται και λειτουργεί ένα σύστημα εγγυήσεων, περιορισμών και «περιορισμών των περιορισμών», που για την Ευρώπη τουλάχιστον συνιστά και τον πυρήνα του νομικού και πολιτικού πολιτισμού.

Στο **εθνικό σύστημα στάθμισης** μεταξύ δημοκρατίας και κράτους δικαίου (δηλαδή ελευθερίας) και ασφάλειας προστίθενται οι **εγγυήσεις της διεθνούς προστασίας** των πολιτικών, ατομικών, ομαδικών και κοινωνικών δικαιωμάτων.

3. Βέβαια, το σύστημα που περιγράφεται στα σημεία 1 και 2 είναι ειδυλλιακό και κινείται σε υψηλό επίπεδο αφαίρεσης. Η πραγματικότητα είναι πολύ πιο πολύπλοκη:

Το διεθνές σύστημα ως **σύστημα κατανομής και διαχείρισης ισχύος** εμφανίζει, ιδιαίτερα τις τελευταίες δεκαετίες, ουσιώδεις μεταβολές που επηρεάζουν την ίδια τη φύση του σύγχρονου κράτους ως φορέα κυριαρχίας. **Το κράτος διεθνοποιείται, αποπολιτικοποιείται και ιδιωτικοποιείται**⁵.

Η **διεθνοποίηση του κράτους** δεν αφορά μόνον την υπαγωγή στη διεθνή νομιμότητα και τη συμμετοχή στους διεθνείς οργανισμούς και τις περιφερειακές ενώσεις, **αλλά και την ένταξή του σε ολόκληρο το ισχύον πλέον σύστημα πραγματικής κατανομής ισχύος.**

Η **αποπολιτικοποίηση του κράτους** δεν αφορά μόνον τη δημιουργία ισχυρών θυλάκων που τίθενται εκτός πολιτικής αμφισβήτησης και διαχείρισης (π.χ. ανεξάρτητες αρχές, κεντρικές τράπεζες), αλλά και τη **λειτουργία των φαινομένων αυτών σε διεθνές επίπεδο** και σε πολύ υψηλότερη κλίμακα (π.χ. η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και ο ρόλος της σε σχέση με το Συμβούλιο Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης).

Η **ιδιωτικοποίηση του κράτους** δεν αφορά εδώ το ιδιοκτησιακό καθεστώς επιχειρήσεων, αλλά την υποχρέωση των κρατών να συνυπάρχουν και να συναλλάσσονται τόσο εσωτερικά όσο και διεθνώς με ιδιωτικές επιχειρήσεις και άλλους μη δημόσιους φορείς για θέματα ιδιαίτερα κρίσιμα για την κυριαρχία τους (π.χ. πιστοληπτική ικανότητα της χώρας που ελέγχεται από

5 Βλ. τα παραδείγματα που αναφέρει η SUSAN STRANGE, ο.π. (υποσ. 5), σελ. 185 επ., 201 επ., 221 επ., 245 επ., 265 επ., 269 επ., 295 επ.

διεθνείς εκτιμητικούς οίκους, διαχείριση του δημοσίου χρέους που εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το διεθνές τραπεζικό σύστημα, διεθνή διαιτητικά-ιδιωτικά- όργανα για την επίλυση διαφορών από δημόσιες συμβάσεις, δηλαδή από συμβάσεις μεταξύ κρατών και ιδιωτικών επιχειρήσεων για έργα, προμήθειες κ.ο.κ.).

4. Η μετεξέλιξη αυτή του κράτους συνοδεύεται από την **παρουσία πολλών νέων οντοτήτων** μέσα στο διεθνές σύστημα κατανομής και διαχείρισης «ποσοτήτων» κυριαρχίας: Δεν έχουμε πλέον μόνο κράτη και διεθνείς οργανισμούς, αλλά μηχανισμούς ενημέρωσης και παραγωγής ιδεολογίας, μεγάλες επιχειρήσεις και χρηματοοικονομικούς οργανισμούς, δίκτυα ενέργειας, μεταφορών και τηλεπικοινωνιών, μη κυβερνητικές οργανώσεις, τρομοκρατικές οργανώσεις, φορείς του οργανωμένου εγκλήματος σε διεθνές επίπεδο⁶.

5. Βέβαια το κράτος επιδιώκει πάντα να καλύψει τις κρίσιμες λειτουργίες του ως φορέας κυριαρχίας. Να παράσχει δηλαδή στους πολίτες του **εγγυήσεις εσωτερικής και εξωτερικής ασφάλειας**. Αυτό όμως δεν μπορεί να γίνει χωρίς να λαμβάνονται υπόψη όλες οι οντότητες και όλες οι παράμετροι του διεθνούς συστήματος πραγματικής κατανομής και διαχείρισης ισχύος.

Στο επίπεδο των εγγυήσεων εσωτερικής ασφάλειας

6 Βλ. και τα όσα αναφέρω στο ΕΥ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ, Το μέλλον της Δημοκρατίας και η αντοχή του Συντάγματος, Εκδόσεις Πόλις, 2003 σελ. 19 επ. (Από την αντιπροσωπευτική στην ψηφιακή δημοκρατία. Η δημοκρατία ως πεδίο της νέας πολιτικής) και ιδίως σελ.42 επ. (Η δημοκρατία ως πεδίο της νέας πολιτικής και το κράτος ως διαχειριστής των κρίσεων)

η σημαντικότερη ίσως λειτουργία που καλείται να επιτελέσει το κράτος είναι πλέον **η ικανότητα διαχείρισης κρίσεων** όλων των ειδών και όλων των επιπέδων (από την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών μέχρι την αντιμετώπιση δημοσιονομικών ή λειτουργικών κρίσεων των υπηρεσιών του κοινωνικού κράτους και από τα προβλήματα της δημόσιας υγείας και τις διατροφικές κρίσεις μέχρι αεροπειρατείες και απαγωγές)⁷. Δεν αρκεί συνεπώς η θεωρητική και γενική εγγύηση αποτελεσματικής εφαρμογής της έννομης τάξης, ο έλεγχος των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, η πλήρης προστασία της ζωής, της τιμής, της περιουσίας και των άλλων δικαιωμάτων των πολιτών. Απαιτείται πραγματική εγγύηση της πολιτικής και κοινωνικής σταθερότητας, της καλής και συνεχούς λειτουργίας των κρατικών υπηρεσιών καθώς και πραγματική εγγύηση του επιπέδου διαβίωσης των πολιτών.

Στο επίπεδο της εξωτερικής ασφάλειας, το ζητούμενο δεν είναι μόνον ή κυρίως η διασφάλιση των κλασικών προϋποθέσεων της κυριαρχίας βεστυφαλικού τύπου, αλλά η διασφάλιση όσο γίνεται **υψηλότερων βαθμών επιρροής στα διεθνή και περιφερειακά συστήματα λήψης αποφάσεων**, με

7 Βλ. χαρακτηριστικά από την πρόσφατη βιβλιογραφία Ρ. BONIFACE, Οι πόλεμοι του Αύριο, Παπαζήσης, 2004 (=Les Guerres de Demain, Editions du seuil, 2001) και την Εισαγωγή του Σ. ΝΤΑΛΗ, Η 11^η Σεπτεμβρίου 2001 και οι προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα, σελ. 15-45 με τον σχετικό προβληματισμό. Επίσης το νέο βιβλίο του Χ. ΡΟΖΑΚΗ, Έγκλημα και Τιμωρία. Το Διεθνές Ποινικό Διακστήριο στην Νέα Παγκόσμια Τάξη, Παπαζήσης, 2004 ιδίως σελ. 13 επ., 21 επ. Καθώς και την εισήγηση της Κ. ΚΟΥΦΑ, Specific human rights issues: New priorities; in particular terrorism and counter terrorism, final report of the special rapporteur, United Nations, Economic and Social Council, Commissions of Human Rights, 25.6.2004 ιδίως σελ. 15 επ., 18 επ., 22 επ.

χαρακτηριστικό παράδειγμα τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

6. Αυτά όλα σημαίνουν ότι **δεν υπάρχει πια καμία τυπολογική καθαρότητα**, καθώς λειτουργούν διάφοροι μηχανισμοί παρέμβασης, όχι μόνο στην κρατική κυριαρχία, αλλά και στις διαδικασίες λήψης των αποφάσεων των διεθνών οργανισμών (π.χ. όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή Συμβούλιο Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών).

Περιττεύει να αναφέρω ότι, ούτως ή άλλως, λειτουργούν προ πολλού πολλές νέες μορφές διεθνούς νομιμότητας (π.χ. νέες θεωρίες και πρακτικές επέμβασης, ανθρωπιστικής ή προληπτικής, νέες μορφές διεθνούς δικαιοσύνης, νέα προτεκτοράτα, νέες ζώνες διεθνούς ελέγχου κ.ο.κ.). Λειτουργούν επίσης νέες μορφές δράσης διεθνών οργανισμών (νέου τύπου αποστολές, νέοι τρόποι χρήσης της αιγίδας, διεθνή ποινικά δικαστήρια κ.ο.κ.). Όλες αυτές οι θεσμικού χαρακτήρα μεταβολές και ενέργειες εν μέρει μόνον «απορροφούν» και καλύπτουν τις πραγματικές εξελίξεις που απλώνονται διαρκώς⁸.

Ιδιαίτερη σημασία έχει για όλα τα θέματα η δημιουργία κλίματος μέσα από τη λειτουργία του **διεθνούς συστήματος ενημέρωσης** (επίσημες και ημιεπίσημες εκδηλώσεις, σχόλια, εκθέσεις και προγνώσεις δεξαμενών σκέψης κ.ο.κ.). Εξίσου

8 Βλ. τη σχετική απόφαση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (άρθρα 9 Α και 101 Α Συντ.) 28/2004 αλλά και την οδηγία της Α.Π. 1122/2000, καθώς και τα πρακτικά των συζητήσεων της Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής των Ελλήνων, Συνεδριάσεις της 6.7.2004 και της 22.7.2004

κρίσιμη είναι η **άσκηση άμεσης ή έμμεσης επιρροής επί της εθνικής ή της διεθνούς αγοράς** (μετακινήσεις κεφαλαίων, κίνηση αγορών χρήματος και κεφαλαίου, ροές της τουριστικής αγοράς και λήψη διοικητικών μέτρων, όπως η έκδοση οδηγιών κ.ο.κ.).

Η επιρροή αυτή πολύ συχνά μετατρέπεται σε πολιτική επιρροή, διαμορφώνει τις εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις και επηρεάζει τις διεθνείς σχέσεις και την εξωτερική πολιτική του κράτους.

8. Πολύ σημαντική παράμετρος του όλου συστήματος είναι πλέον η **γεωγραφική εστίαση και η κλιμάκωση της έντασης της παράνομης δράσης**, ώστε να επηρεάζονται εσωτερικές και διεθνείς εξελίξεις (αποτελέσματα πρόσφατων ισπανικών εκλογών, διαμόρφωση της τάξης διαφόρων χωρών όπως οι Φιλιππίνες με κριτήριο την τύχη πολιτών τους που συλλαμβάνονται όμηροι στο Ιράκ κ.ο.κ.). Το ίδιο ισχύει και με διάφορες μορφές οργανωμένου εγκλήματος (ναρκωτικά, ξέπλυμα χρήματος κ.ο.κ.).

9. Βέβαια η **κρατική κυριαρχία εξακολουθεί να αποτελεί το υπόβαθρο της σχέσης δημοκρατίας, κράτους δικαίου και ασφάλειας**. Παρά τις πιέσεις (από άλλα κράτη, διεθνείς οργανισμούς, μέσα ενημέρωσης, ομάδες πίεσης και συμφερόντων κ.ο.κ.) για θέματα τόσο ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών (επισήμανση ή καταγγελία τυχόν παραβιάσεων) όσο και για θέματα ασφάλειας (διατύπωση αμφιβολιών για το προσφερόμενο επίπεδο ασφάλειας σε ξένους

πολίτες, πιθανολόγηση τρομοκρατικών ενεργειών, διατύπωση ευθέως ή εμμέσως κατηγοριών για χαλαρή στάση απέναντι στο φαινόμενο της τρομοκρατίας ή ακόμα και για την υπόθαλψη του κ.ο.κ.), η τελική απόφαση για παρά πολλά θέματα λαμβάνεται από τα αρμόδια όργανα του ενδιαφερόμενου ή εμπλεκόμενου κράτους. Λαμβάνονται βέβαια υπόψη όλες οι παράμετροι του πραγματικού συσχετισμού ισχύος, όμως, **τυπικά τουλάχιστον -άρα τελικά-** ο χειρισμός τους εξακολουθεί να ανήκει στο πεδίο της κρατικής κυριαρχίας, εκτός των περιπτώσεων αποκάλυπτης κατάλυσής της.

B. Το παράδειγμα του προβλήματος της ασφάλειας των Ολυμπιακών Αγώνων

1. **Οι Ολυμπιακοί Αγώνες ως μεγάλο διεθνές γεγονός,** αθλητικό, πολιτιστικό, τουριστικό, επικοινωνιακό, εμπορικό, οργανωτικό και εντέλει πολιτικό, έχουν εδώ και πολλές δεκαετίες (τουλάχιστον από τους Αγώνες του Μονάχου) αποκτήσει μια **πολύ σοβαρή διάσταση ασφάλειας**. Ως ολυμπιακή ασφάλεια μπορούμε να ορίσουμε το πρόβλημα της ασφάλειας ενός διεθνούς γεγονότος που διατηρεί τα βασικά του χαρακτηριστικά ανεξάρτητα από τη χώρα στην οποία διεξάγεται. Η διοργανώτρια χώρα καλείται συνεπώς να αντιμετωπίσει το πρόβλημα αυτό στο πλαίσιο της κυριαρχίας και της έννομης τάξης της. Είναι όμως προφανές ότι πρόκειται

για πρόβλημα που υπερβαίνει τα μεγέθη της εξωτερικής και εσωτερικής ασφάλειας της διοργανώτριας χώρας ή εν πάση περιπτώσει προστίθεται στα μεγέθη αυτά.

2. Από την άλλη πλευρά **το ζήτημα του σεβασμού της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνδέεται με τους Ολυμπιακούς Αγώνες**, επειδή αυτοί είναι διεθνές πολιτικό γεγονός συμβολικής συνύπαρξης, αλλά και συμβολικού ανταγωνισμού όλων των κρατών-μελών του Ολυμπιακού Κινήματος, που ταυτίζονται ουσιαστικά με το σύνολο των κρατών-μελών του ΟΗΕ. Άρα, όλα αυτά τα κράτη υπόκεινται στην κρίση της διεθνούς κοινότητας. Το πρόβλημα αυτό δεν τίθεται με τον τρόπο που ίσχυε κατά τη μακρά περίοδο του διπολισμού και του ψυχρού πολέμου (π.χ. στους Αγώνες της Μόσχας του 1980) ούτε με τον τρόπο που τέθηκε στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Βερολίνου το 1936 υπό τη βαριά σκιά του ναζισμού και μέσα στην ένταση του ύστερου μεσοπολέμου που οδήγησε στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Εξακολουθεί όμως να τίθεται πάρα πολύ έντονα. Το ενδιαφέρον για τον τρόπο εμφάνισης και συνεργασίας των εθνικών ολυμπιακών ομάδων της Βόρειας και της Νότιας Κορέας, για τη συμμετοχή της ποδοσφαιρικής ομάδας του Ιράκ στο ολυμπιακό τουρνουά ποδοσφαίρου στην Ελλάδα ή για το επίπεδο προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κίνα των Αγώνων του 2008 δείχνει του λόγου το αφαλές.

3. Στο ζήτημα συνεπώς της ασφάλειας των Ολυμπιακών

Αγώνων εμφανίζονται με σχεδόν παραδειγματικό τρόπο όλα τα στοιχεία του θεωρητικού σχήματος που είδαμε (παραπάνω Α).

Η διοργανώτρια χώρα καλείται να χειριστεί ένα κρίσιμο ζήτημα στάθμισης της ασφάλειας και ελευθερίας στο πλαίσιο της κυριαρχίας και άρα του Συντάγματος και της έννομης τάξης.

Άλλα κράτη με έντονο και ιδιαίτερο ενδιαφέρον, άρα και ανησυχία για το θέμα της ασφάλειας κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων εκδηλώνουν το ενδιαφέρον τους αυτό με την άσκηση πιέσεων και την προσφορά συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα.

Διάφοροι διεθνείς οργανισμοί ακολουθώντας το ενδιαφέρον πολλών ή ισχυρών κρατών-μελών τους επιδιώκουν ή προσφέρονται να εμπλακούν στη διαχείριση του ζητήματος, όπως για παράδειγμα το ΝΑΤΟ.

Μία διεθνής μη κυβερνητική οργάνωση, όπως η **Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή** διαχειρίζεται εκ των πραγμάτων σημαντικές ποσότητες κυριαρχίας, ως ιδιοκτήτρια του σήματος, της επωνυμίας και των δικαιωμάτων τηλεοπτικής μετάδοσης των Αγώνων σε συνεργασία με ένα εκτεταμένο δίκτυο υποκειμένων σε αυτήν αθλητικών οργανώσεων που είναι επίσης μη κυβερνητικές οργανώσεις, όπως οι διεθνείς ομοσπονδίες, οι εθνικές ολυμπιακές επιτροπές και οι εθνικές ομοσπονδίες κάθε αθλήματος.

Οι μηχανισμοί ενημέρωσης και παραγωγής ιδεολογίας, όπως τα μέσα ενημέρωσης, οι οντότητες του διαδικτύου, παράγοντας και αναπαράγοντας ειδήσεις και σχόλια διαμορφώνουν το σχετικό κλίμα και ασκούν πιέσεις στο πεδίο αρμοδιότητας της διοργανώτριας χώρας ή της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής κ.ο.κ.

Τα τηλεοπτικά δίκτυα που έχουν **αποκλειστικά δικαιώματα μετάδοσης** των Αγώνων και **οι χορηγοί**, κυρίως οι διεθνείς που επενδύουν σημαντικά κεφάλαια στη διοργάνωση, έχουν προφανείς λόγους να ενδιαφέρονται για την ομαλή διεξαγωγή του γεγονότος για την προβολή των προϊόντων τους, την διάθεση εισιτηρίων, την αυξημένη συμμετοχή των θεατών ή τηλεθεατών κ.ο.κ.

Από τη δική τους σκοπιά οι **τρομοκρατικές οργανώσεις** προφανώς λαμβάνουν υπόψη οτιδήποτε σχετίζεται με τα μέτρα ολυμπιακής ασφάλειας, ενώ η παράνομη δράση τους προφανώς επηρεάζεται από τον σχεδιασμό και τις σχετικές επενδύσεις, ενώ τροφοδοτεί τη στάση των μέσων ενημέρωσης τόσο στο εσωτερικό της διοργανώτριας χώρας όσο και διεθνώς.

4. Όλο αυτό το σκηνικό, που αφορά το «**αίτημα για ασφάλεια**» αντισταθμίζεται με τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται τα πράγματα οι παράγοντες που διαμορφώνουν την εσωτερική πολιτική πραγματικότητα του ενδιαφερόμενου κράτους: Η διάσταση της νομιμότητας, η παράμετρος της πολιτικής ευαισθησίας, η στάση της κοινής γνώμης, η στάση των μέσων

ενημέρωσης, ο τρόπος με τον οποίο λειτουργούν στα θέματα αυτά τα πολιτικά κόμματα, οι διανοούμενοι, οι ομάδες πίεσης, τα αρμόδια δικαστικά ή διοικητικά όργανα, όπως οι ανεξάρτητες αρχές, παίζει και αυτός πολύ σημαντικό ρόλο. Το «αίτημα για ασφάλεια» εξισορροπείται έτσι από το **«αίτημα για προστασία των ατομικών δικαιωμάτων»** και άρα της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Χαρακτηριστικές είναι οι συζητήσεις για την εγκατάσταση και λειτουργία διαφόρων ηλεκτρονικών συστημάτων ασφάλειας (κάμερες στους δρόμους, πτήσεις αεροπλοίων, έλεγχοι στις εισόδους και εξόδους της χώρας, εφαρμογή ή αναστολή της Συνθήκης Σέγκεν, σεβασμός των εγγυήσεων των άρθρων 9, 9Α και 19 του Συντάγματος και των σχετικών αποφάσεων της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων κ.ο.κ.). Το ίδιο ισχύει και ως προς τη συζήτηση για την παρουσία ή μη αλλοδαπών ένοπλων συνοδών ασφάλειας στην ελληνική επικράτεια κατά τη διάρκεια των αγώνων.

5. Το πεδίο στο οποίο εμφανίζεται η σύγκρουση και η στάθμιση μεταξύ ελευθερίας και ασφάλειας είναι συνεπώς προφανές ότι είναι το πεδίο της κυριαρχίας που συμπίπτει με το πεδίο της πολιτικής. **Το σημείο και ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η στάθμιση αυτή τελικά και πραγματικά είναι και το σημείο στο οποίο κινείται το επίπεδο του πολιτικού και νομικού πολιτισμού κάθε χώρας.**

Το επίπεδο όμως αυτό δεν προσδιορίζεται μόνο από τη

θεσμική διάσταση των θεμάτων, αλλά και από πολλές άλλες παραμέτρους που διαμορφώνουν το πραγματικό επίπεδο ισχύος κάθε χώρας. Μια χώρα δεν αρκεί όμως να είναι στρατιωτικά, οικονομικά και επικοινωνιακά ισχυρή. **Πρέπει να είναι και ευαίσθητη γύρω από τα θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων επιμένοντας στην ανάγκη διαφύλαξης των σχετικών συνταγματικών ισορροπιών.** Όσο πιο ισχυρή είναι πάντως συνολικά μια χώρα μέσα σε αυτό το πολύπλοκο σύστημα διεθνών συσχετισμών, τόσο μεγαλύτερα περιθώρια προστασίας της συνταγματικής της τάξης έχει. Μπορεί δηλαδή να προσφέρει το επαρκέστερο δυνατό επίπεδο τόσο ελευθερίας όσο και ασφάλειας στους πολίτες της.